

Einde quotering vraagt om robuuste melkveehouderij

Het grondgebonden familiebedrijf blijft ook na de melkquotering de meest robuuste basis van de melkveehouderij. Frits van der Schans, Jan Cees Vogelaar en Willem van Laarhoven pleiten daarom voor een plafond aan de melkproductie per hectare en voor samenwerking tussen alle betrokken partijen.

De komende afschaffing, na 30 jaar, van de melkquotering stelt de melkveehouderij en zuivelindustrie voor nieuwe uitdagingen. Een wensbeeld voor de toekomst dat bij veel veehouders leeft is: redelijk inkomen, plezier in het werk, maatschappelijke waardering, gezonde dieren en een familiebedrijf met zicht op continuïteit. Samen met enkele melkveehouders hebben we gezocht naar een typering van een toekomstbestendige melkveehouderij. We zijn uitgekomen bij “grondgebonden familiebedrijf”.

Op grondgebonden familiebedrijven is de melkproductie gekoppeld aan de gronden die het bedrijf in gebruik heeft. Daarmee is elke melkveehouder zelf verantwoordelijk voor het beter sluiten van de kringloop bodem-voer-dier-mest-bodem. De grond bij het bedrijf levert een robuuste basis voor continuïteit. Deze veehouders hebben immers altijd voldoende eigen ruwvoer waarvan zij de kwaliteit kennen en voldoende grond om alle eigen mest te benutten. Ook anderszins kunnen ze tegen een stootje omdat ze maatschappelijk draagvlak genieten. Draagvlak dat wordt versterkt als de koeien minstens de helft van het jaar in de wei lopen. Grondgebondenheid is daarom een ‘no-regret’ aanpak voor een robuuste melkveehouderij met groeipotentie in de jaren na de quotering. Niet-grondgebonden bedrijven zijn veel kwetsbaarder voor prijsfluctuaties op de voer-, mest- en kapitaalmarkt en profiteren minder van de hectaretoeslagen in het GLB. Ook hun geringe maatschappelijke draagvlak is riskant, niet alleen voor het eigen bedrijf maar voor de gehele sector.

Grondgebonden melkveehouderij sluit goed aan bij de huidige situatie en bij de doelen van de Duurzame Zuivelketen. Bedrijven kunnen groeien door extra grond te verwerven. Bovendien maakt grondgebondenheid bedrijven onafhankelijk van de mestverwerking, die maar moeizaam van de grond komt. Daarom dreigde staatssecretaris Dijkzema de afgelopen maanden met ‘dierrechten’.

Een systeem met dierrechten voor melkvee, zoals al bestaat voor varkens en pluimvee, stelt een grens aan het aantal melkkoeien in Nederland, maar niet aan de verdeling van deze koeien over het land of de bedrijven. Intensievere bedrijven en gebieden kunnen dus nog intensiever worden en dat geeft milieuproblemen. Ook stimuleren dierrechten een maximale melkproductie per dier, met risico's voor gezondheid, antibioticagebruik en levensduur. Bovendien zijn ze net als melkquota een extra kostenpost.

Als alternatief voor extra mestverwerkingscapaciteit en dierrechten willen LTO en de zuivelindustrie de Kringloopwijzer introduceren. Deze is nog niet gereed en ook niet geschikt voor alle melkveebedrijven. Op termijn is het een geschikt instrument voor melkveehouders om de nutriëntenstromen op hun bedrijven beter te beheersen. Maar de sturingskracht is nu nog te gering. Er is dus een krachtiger instrument nodig. Ons voorstel: een maximale melkproductie per hectare grond in eigendom of pacht. Afgeleid

van de huidige mestwetgeving is dat ca. 15.000 kg/ha grasland en 10.000 kg/ha bouwland, met minimaal 40% huiskavel als grasland en alle gronden binnen 10 km van het bedrijf.

Een grondgebonden melkveehouderij kan rekenen op een breed draagvlak, maar vergt stappen van veel partijen:

- De overheid kan de basisnorm stellen. Ook kan zij met BBL-gronden kavelruil steunen en bedrijfstoelagen uit het GLB koppelen aan weidegang.
- De zuivelbedrijven moeten daarvoor, gesteund door LTO en NMV, het groene licht geven. Zelf kunnen ze via de melkprijs krachtiger prikkels geven voor weidegang en goede bodemzorg en, omgekeerd, bedrijven met hoge veebezetting korten op de melkprijs.
- Supermarkten verbreden het bestaande assortiment weidezuivel met weidekaas en promoten dat assortiment met kracht.
- Maatschappelijke organisaties ondersteunen die promotie en houden alle partijen scherp.

Melkveehouders, LTO en NMV, zuivelindustrie, burgers, consumenten en NGO's zijn huiverig voor de zeer grote, niet-grondgebonden bedrijven met de koeien permanent op stal, zoals die momenteel hier en daar opkomen. Zij zijn een bedreiging voor het imago van de hele melkveehouderij, dus ook de grondgebonden familiebedrijven. Als we deze ontwikkeling ten goede willen keren, moeten we daar snel samen de schouders onder zetten.

Frits van der Schans is senior adviseur bij CLM Onderzoek en Advies, Jan Cees Vogelaar is melkveehouder en Willem van Laarhoven is directeur van Valacon Advies.

Debat

Op 24 april is in de Rode Hoed in Amsterdam een debat over de toekomst van de melkveehouderij o.l.v. Felix Rottenberg. Sprekers: Piet Boer, voorzitter van coöperatie FrieslandCampina, Jan Staman, directeur van het Rathenau Instituut en Sharon Dijksma, staatssecretaris van Economische Zaken.